

Recenzja pracy doktorskiej

Podstawowe dane osobowe recenzenta

dr hab. Tomasz Król, prof. w Akademii Muzycznej w Łodzi

Sztuki muzyczne, dyscyplina artystyczna instrumentalistyka - gra na skrzypcach

Łódź, dnia 14.11.2020 r.

Zleceniodawca recenzji

Rada Wydziału Instrumentalnego Akademii Muzycznej im. Stanisława Moniuszki w Gdańsku, umowa z dnia 07.10.2020 roku, zlecenie podjęte na podstawie ustawy z dnia 14.03.2003 roku tekst jednolity o stopniach i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. Nr 65, poz. 595 ze zmianami Dz. U. z dnia 27.07.2005 roku Nr 164, poz. 1365, art. 14 ust. 2 pkt. 2) oraz ustawy z dnia 3 lipca 2018 roku - Przepisy wprowadzające ustawę „Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce”.

Dotyczy

Uchwały Rady Wydziału Instrumentalnego Akademii Muzycznej im. Stanisława Moniuszki w Gdańsku nr **6/2017-2018**, z dnia **11.09.2017** roku w sprawie wszczęcia przewodu doktorskiego, w dziedzinie sztuk muzycznych, dyscyplinie artystycznej: instrumentalistyka dla **mgr Izabeli Wojciechowskiej (Milewskiej)**.

W świetle ustawy z dnia 14 marca 2003 roku o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. nr 65. poz. 595, ze zmianami Dz. U. nr 164, poz. 1365 z dnia 17.08.2005 r., tekst jednolity art. 6 ust. 1, 3), oraz ustawy z dnia 3 lipca 2018 roku Przepisy wprowadzające ustawę – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce, Rada Wydziału posiadała uprawnienia do prowadzenia przewodu doktorskiego na stopień doktora w dziedzinie sztuk muzycznych w dyscyplinie artystycznej instrumentalistyka. Do dostarczonej mi Uchwały Rady Wydziału, nr **139/2018-2019**, sygnowanej podpisem Dziekana prof. dr hab. Elżbiety Rosińskiej z datą **01.07.2019** roku, informującej o wszczęciu przewodu doktorskiego i wyznaczeniu mojej osoby recenzentem pracy doktorskiej Pani **mgr Izabeli Wojciechowskiej** pt. **„Roman Padlewski – wybitna postać polskiej muzyki XX wieku. Studium twórczości skrzypcowej”** została dołączona następująca dokumentacja:

- pismo Sekretarza biura Rady Dyscypliny Artystycznej, informujące o wszczęciu przewodu doktorskiego,
- uchwała Rady Wydziału o wszczęciu przewodu doktorskiego,
- uchwała o wyznaczeniu recenzentem pracy doktorskiej kandydatki prof. dr hab. Izabeli Ceglińskiej,
- uchwała o wyznaczeniu recenzentem pracy doktorskiej kandydatki mojej osoby,

Podstawowe dane o Doktorancie

Mgr Izabela Wojciechowska urodziła się 10.10.1989 r. w Limanowej. Studia I stopnia ukończyła w Akademii Muzycznej im. Stanisława Moniuszki w Gdańsku w klasie skrzypiec prof. Krystyny Jurecki i ad. dr hab. Andrzeja Kacprzaka w 2011 roku (z tytułem licencjata), a następnie studia II stopnia w 2013 r., uzyskując tytuł magistra sztuki. Pracowała w Operze

Bałtyckiej w Gdańsku jako muzyk sekcji pierwszych skrzypiec oraz w Polskiej Filharmonii bałtyckiej w Gdańsku. Grała również w takich orkiestrach jak: Polska Filharmonia Kameralna Sopot, Elbląska Orkiestra Kameralna czy Orkiestra Kameralna „Progress”. Obecnie pracuje w Filharmonii im. Mieczysława Karłowicza w Szczecinie, pełniąc funkcję muzyka solisty sekcji pierwszych skrzypiec. Jest także prymariuszem Zespołu Kameralnego Solistów Orkiestry Symfonicznej Filharmonii w Szczecinie. Należy do stałego składu orkiestry kameralnej Baltic Neopolis Orchestra. W latach 2014-2015 pracowała jako nauczycielka gry na skrzypcach w Szkole Muzycznej I stopnia im. prof. Marka Jasińskiego w Szczecinie. Pełniła także funkcję koncertmistrza w Szczecińskiej Młodzieżowej Orkiestrze Kameralnej.

Ocena pracy doktorskiej

Praca doktorska Pani mgr **Izabeli Wojciechowskiej** pt. „*Roman Padlewski – wybitna postać polskiej muzyki XX wieku. Studium twórczości skrzypcowej*” składa się z płyty CD i opisu dzieła.

Część pisemna pracy doktorskiej (opis dzieła) składa się ze wstępu, trzech rozdziałów oraz zakończenia. W rozdziale pierwszym Autorka dokonuje charakterystyki twórczości Romana Padlewskiego w kontekście nurtów stylistycznych w muzyce XX wieku. W rozdziale II zajmuje się przedstawieniem postaci kompozytora. W rozdziale III przeprowadza analizę formalną omawianych utworów. Praca zawiera aneksy: bibliografię, ikonografię, spis przykładów nutowych, materiały nutowe.

W pracy Autorka analizuje następujące dzieła Romana Padlewskiego:

- Sonatę per violino solo
- Suitę własną na skrzypce i fortepian
- Suitę kurpiowską na skrzypce i fortepian
- II Kwartet smyczkowy

Głównym problemem pracy jest ocena i opis zróżnicowania wyrazu muzycznego w utworach Romana Padlewskiego pod kątem rytmiki, dynamiki, artykulacji i agogiki.

W rozdziale pierwszym Autorka dokonała syntezy nurtów muzyki z początków XX wieku. Opis kierunków w muzyce wydaje się zasadny, zabrakło jednak precyzyjnego odniesienia twórczości Romana Padlewskiego do wybranych obszarów stylistyki muzycznej. Wartościowy jest rozdział drugi, w którym ukazana została sylwetka kompozytora. Autorka zacytowała wiele wypowiedzi osób (z ich wspomnień o kompozytorze), które przedstawiają Padlewskiego jako osobę utalentowaną (w szczególności jeśli chodzi o grę na skrzypcach), inteligentną i świadomą swojego muzycznego przesłania.

Najbardziej wartościowym jest rozdział trzeci, gdzie podjęta została analiza materiału nutowego Romana Padlewskiego. Autorka zwraca uwagę na „imponującą różnorodność melodyczną” utworów kompozytora (s. 37). W analizie *Sonaty per violino solo* przyjmuje prosty porządek opisu dzieła. Opisując układ linii melodycznej, analizuje motywy zarówno pod względem ich struktury rytmicznej jak i brzmienia. Określa brzmienie motywów jako ciemne i „ciężkie” (s. 39), zaznacza ich przeobrażenia rytmiczne w ramach przetworzenia, ilustruje je przykładami nutowymi. Analizuje także układ linii melodycznej pod względem artykulacji (s. 40-41). Ciekawym spostrzeżeniem jest oznaczenie momentu kulminacji części drugiej *Sonaty per violino solo* i przyrównanie jej umiejscowienia do zasady złotej proporcji (*sectio aurea - divina proportio*), co pozwala na lepsze zrozumienie nagrania dzieła. Przytacza oznaczenia wykonawcze jak: *espressivo mediatativo, sotto voce, passionato* (s. 42). Zwraca także uwagę na elementy techniki gry skrzypcowej jak: rozbudowane figuracje, dwudźwięki, tryle czy rozległe skoki interwałowe (s. 44). Opisuje finałową część sonaty w kontekście zmienności metrycznej (s. 47), układa jej porządek metryczny w zrozumiałej

tabeli (s. 47). Wartościowe są uwagi odnoszące się do specyfiki gry. Autorka wymienia odległe zmiany pozycji, które według niej wymagały dobrego dobrania aplikatury (s. 48). Zwraca także uwagę na grę w dwudźwiękach i zmiany dynamiczne (s. 48-49). Wyjaśnia zasadę ułożenia smyczka w schemacie rytmicznym motywu opartego na rytmie punktowanym ósemki z kropką i szesnastki (s. 49). Wyszczególnia miejsca trudne technicznie, jak na przykład takty 143-151, zwracając uwagę na konieczność właściwego ułożenia palców lewej ręki (s. 50).

Bardzo ciekawym utworem jest *Suita własna na skrzypce i fortepian*. Autorka opisuje charakter *Berceuse. Andante, tenuto, espressivo* z pierwszej części Suity. Zwraca uwagę na barwowe zależności pomiędzy skrzypcami i fortepianem, określa także użyte rejestry (s. 52-54).

Analizując drugą część Suity – *Allegretto* (część nieukończona przez kompozytora) również opisuje brzmieniowy bilans ułożenia dwóch instrumentów, podkreśla delikatność w partii fortepianu, opartej na dysonującej harmonice i skrzypiec, które z nim dialogują (s. 57). Zwraca także uwagę na technikę gry pizzicato i flażoletów w partii skrzypiec (s. 58).

Autorka doprecyzowuje zasady dialogowania instrumentów, uzależnia brzmienie od realizacji oznaczeń dynamicznych.

Trzecim cyklem opisywanym w pracy jest *Suita kurpiowska na skrzypce i fortepian*, nawiązująca do 12 *Pieśni kurpiowskich* Karola Szymanowskiego. Autorka opisuje poszczególne utwory pod kątem wykorzystania technik gry skrzypcowej. Wymienia flażolety, pizzicato lewą ręką, grę kantylenową. Zwraca uwagę na specyfikę intonowania dźwięków w partii skrzypiec, które nałożone są na dysonansowe struktury w partii fortepianu (s. 77).

Ostatnim dziełem opisywanym w pracy jest *II Kwartet smyczkowy* Romana Padlewskiego. Zanalizowana została struktura rozłożenia motywów pomiędzy głosami, co pozwoliło Autorce na odniesienie się do technik gry, a w szczególności do zastosowania rodzajów artykulacji czy ułożenia planów dynamicznych (s. 82-84). Zwłaszcza, że Autorka podkreśla konieczność ujednoczenia barwy dźwięku, dynamiki i artykulacji.

Opisy dzieł ujętych w pracy oddają specyfikę gry, wskazują na pragmatyczne podejście Autorki do rozwiązywania problemów wykonawczych. Stanowią wartość dodaną pracy, zwłaszcza jeśli uwzględni się techniczny wymiar gry. Uwagi wykonawcze są zrozumiałe, ułożone logicznie, pozwalają na zorientowanie się w materii dźwiękowej opisywanych dzieł.

Słabszą stroną opisu jest styl pisania. Autorka nie ustrzegła się językowych niezręczności (cytaty w oryginalnej wersji), np.: Padlewski wprowadza ostateczny charakter fortepianu płynący w miarowym schemacie (s. 56); Partia fortepianu pozostaje *solo* na 8 taktów. Prezentuje melodię, która ma predyspozycje do materiału tematycznego (s. 59); Skrzypek nie może pozwolić sobie na własną interpretację i osobiste podejście do materii dźwięku (s. 60); W taktach 161-170, gdy melodia solowa jest w fortepianie, *Padlewski* powierza skrzypcom oryginalną partię prawej ręki fortepianu od *Szymanowskiego*. W związku z tym, że tak skomplikowana struktura jest w wykonaniu skrzypiec, nadaje temu fragmentowi bardzo wirtuozowski charakter, pomimo delikatnego i powolnego nastroju pieśni *Leć głosie po rosie* (s. 71); Podobnie jak wcześniej, melodia partii solowej długimi frazami wędruje pomiędzy skrzypcami, a prawą ręką fortepianu (s. 72); Następnie w 6. takcie temat prezentuje altówka w skróconej o jedną frazę szesnastkową formie (s. 80); Następnie w przebieg szesnastkowy zaangażowana zostaje większość zespołu i motoryczny plan przechodzi przez altówkę, skrzypce II i skrzypce I. Zmierzają to do modyfikacji materiału dźwiękowego i dalszej pracy przetworzeniowej. Struktury układane są w polifonicznych splotach, a główny materiał melodyczny wędruje po całym kwartecie smyczkowym (s. 81); Dalszy fragment: 150-165 jest bardzo podobny do fragmentu: 28-51, jednak materiał jest lekko przeobrażony i inaczej wędruje pomiędzy głosami kwartetu, niż miało to miejsce w ekspozycji (s. 85); Przebieg zamyka wiolonczela na najniższym dźwięku swojej skali, który stopniowo wycisza (s. 86); Następnie w takcie 8. skrzypce II i altówka łączą się w jednej myśli, we wspólnym

skomplikowanym rytmie (s. 88); Rolę najniżej brzącającego instrumentu przejmuje altówka. Sprawia to, że akcja muzyczna staje się bardziej burzliwa i tajemnicza (s. 90); Nie jest to dosłowna reprzyza, jedynie reminiscencja znanych słuchaczowi motywów, struktur i zabiegów (s. 93); Gdy w temacie pojawiają się dłuższe wartości rytmiczne, kontrapunkt uaktywnia się w drobniejszych wartościach. Takie zabiegi polifoniczne rozkwitły w muzyce epoki baroku ... (s. 96); [Motyw rytmiczny] występuje w całym kwartecie w dynamice *fortissimo*. Zbudowany jest harmonicznie z przesuwanych akordów septymowych w rozległym układzie oraz z użyciem dźwięków stałych w postaci pustych strun (s. 99);

Podkreślić też trzeba słabą jakość niektórych przykładów nutowych, co utrudnia śledzenie uwag zawartych w opisach.

Istotę pracy doktorskiej stanowią nagrania, zamieszczone na płycie CD. W nagraniach doktorantce towarzyszą: pianista (Sławomir Wilk) i członkowie kwartetu: Magdalena Dąbrowska (altówka), Łukasz Górewicz (skrzypce) oraz Tomasz Szczęsny (wiolonczela).

Po wysłuchaniu utworów mogę stwierdzić, że zarejestrowane wykonania są pod względem instrumentalnym utrzymane na wysokim poziomie, zarówno wysoki poziom wykonawczy prezentuje doktorantka jak i towarzyszące jej osoby.

W szczególności na uwagę zasługują następujące uwagi dotyczące nagranych utworów:

Sonata per violino solo

cz. I

Dobre oparcie smyczka, ładnie brzmiące forte, selektywne przebiegi szesnastkowe, wyrównane brzmienie w dolnych i górnych rejestrach. Właściwe rozplanowanie pracy smyczkiem, zwłaszcza jeśli chodzi o rozłożenie wzmocnień i osłabień dynamicznych. Umiejętność konstruowania napięć we frazie, ciekawa interpretacja pod względem muzycznym. Ładne różnicowanie smyczkiem dźwięków długich i krótkich. Prowadzenie frazy w sposób zwarty, z zachowaniem dyscypliny metrycznej.

cz. II

Ładna częstotliwość (gęstość) wibracji, umiejętne łączenie dźwięków na ciągłej wibracji. Dobre wyczucie sprężystości strun, ładna barwa dźwięku. Dobre oddanie brzmienia, jego głębokości, ciekawe ułożenie frazy jako ciągów dźwięków.

cz. III

Dobre osadzenie smyczka na strunie. Selektywne przebiegi szesnastkowe, bardzo ładne operowanie przestrzenią brzmienia. Autorka stworzyła ciekawą interpretację, z jednej strony pełną „dramatycznego” napięcia (gra forte), z drugiej potrafiła podkreślić te fragmenty, gdzie dźwięki były połączone subtelnym legato (gra piano). Wyraziste i zrozumiałe podkreślanie dźwięków zaznaczonych akcentami. Ładne prowadzenie głosów z wyszczególnieniem motywów prowadzących.

Suita własna na skrzypce i fortepian

cz. I

Ładna pastelowa barwa obu instrumentów. Podobnie jak w poprzednich utworach Autorka wykazała się umiejętnością łączenia dźwięków w sposób naturalny budując ciekawie ułożoną frazę. Dobrze rozłożone proporcje między dwoma instrumentami. Oboje wykonawcy podkreślili subtelność linii melodycznej, realizując tym samym oznaczenie *espressivo*, podane przez kompozytora na wstępie części.

cz. II

Wyraziste pizzicato, powodujące umiejętne nakładanie ostrych dźwięków na artykułowane dźwięki w partii fortepianu. Wydaje mi się, że za szybko zostało wykonane *Andantino*,

T. Kami

ale nie umniejsza to faktu, że ten fragment suity można uznać za ciekawą propozycję wykonawczą.

Suita kurpiowska na skrzypce i fortepian

Leciały zórazie – zagrane ładnym dźwiękiem, z wyczuciem częstotliwości wibracji, właściwe modulowanie natężenia dynamiczne. Dobrze rozplanowana głębia brzmienia.

Bzicem kunia – dobra artykulacja na krótkich dźwiękach, interesujące kontrasty dynamiczne, ładna praca smyczka, ciekawie rozplanowane dialogowanie z fortepianem.

Leć głosie po rosie – ładne prowadzenie frazy, właściwe ułożenie emfaz, dobre proporcje pomiędzy skrzypcami i fortepianem. Nieznaczne niedokładności w dwudźwiękach. Dobra wibracja i łączenie dźwięków w kantylenach.

Wysły rybki, wysły – wyraziste pizzicato, ładne zaczynanie smyczkiem dźwięków po pizzicato, gra wyrazista artykulacyjnie, bardzo ładne prowadzenie smyczka. Przyjemne brzmienie skrzypiec. Ciekawa kadencja solo skrzypiec, z dobrym wyrazistym zaczęciem smyczkiem na krótkich dźwiękach. Zbalansowane brzmienie skrzypiec w dwudźwiękach.

II Kwartet smyczkowy

Cz. I Preludium in modo d'una toccata

Ładne brzmienie kwartetu, dobrze wyeksponowana partia pierwszych skrzypiec. Właściwe rozłożenie kulminacji, ciekawe prowadzenie narracji. Dobre dialogowanie między głosami, interesujące podkreślanie motywów prowadzących. Zbalansowanie zespołu pod względem kolorytu dźwiękowego, godna podkreślenia współpraca w artykułowaniu dźwięków. Ładne zmiany dynamiczne, grający wykazali się umiejętnością budowania kulminacji.

Cz. II Introduzione e Fuga

Dobre wprowadzenie tematu w altówce. Grający zachowali wyrazistość artykulacji, przez co umiejętnie oddali strukturę fugi. Na uwagę zasługuje właściwa prezentacja tematu w przebiegu całej części. Interpretacja bardzo ciekawa, zwłaszcza jeśli uwzględni się dramaturgię fugi i jej zróżnicowanie dynamiczne.

Dostarczona do dokumentacji płyta CD nie zawierała podpisanych utworów, co utrudniało identyfikowanie materiału dźwiękowego.

W nagraniu Skrzypaczka potwierdziła swoje wysokie umiejętności. Potrafi naturalnie prowadzić frazę, z wyszczególnieniem jej punktów kulminacyjnych. Dysponuje bardzo ładną wibracją i precyzją intonacyjną.

Podsumowując nagrania, można stwierdzić, iż Autorka pracy (oraz osoby jej towarzyszące) wykazali się wysokim poziomem gry.

Opis dzieła i nagranie stanowią integralną całość.

Chciałbym także podkreślić bardzo dobre opracowanie przez Autorkę wydanych w Wydawnictwie Eufonium utworów Romana Padlewskiego.

T. Km̄

Konkluzja

Praca doktorska Pani **mgr Izabeli Wojciechowskiej** dzięki jej zaawansowanej sztuce wykonawczej i odpowiednim konkluzjom odnoszącym się do specyfiki gry na skrzypcach wyczerpuje przedstawioną problematykę. Autorka podjęła się bardzo ciekawej tematyki, przybliżyła utwory Romana Padlewskiego z udziałem skrzypiec, co niewątpliwie jest cennym przedsięwzięciem i wzbogaca dziedzictwo kulturowe Polski.

Doktorantka rozwiązała założone zagadnienie artystyczne i spełniła bez zastrzeżeń wymagania art. 13 ust. 1 ustawy z dnia 14.03.2003 roku. **Stąd moja ocena jest pozytywna.**

Stawiam wniosek o przyjęcie rozprawy.

Tomasz Km